

Asia: VN/23361/2025

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Oikeusministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamisesta.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen johtokunta katsoo, että koulutuskeskukselle asetut tavoitteet ovat sinänsä hyviä. Niiden toteutuminen kuitenkin vaatii, että koulutuskeskukselle turvataan riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.

RSKK:n tehtäväksi on esityksessä määritelty vartijakoulutuksen sekä henkilöstön täydennyskoulutuksen järjestäminen. Täydennyskoulutuksen tulisi kattaa sekä osaamisen tason nostaminen että osaamisen laajentaminen. Esityksessä jää kuitenkin epäselväksi, millä tavoin RSKK:n järjestämä koulutus kytkeytyy suomalaiseen korkeakoulukenttään ja sen rakenteisiin. Erityisesti TKI-toiminnan (tutkimus, kehittäminen ja innovaatiot) integraatio puuttuu esityksestä kokonaan.

Hallituksen esityksen uusi työssäoppimisväylä

Hallituksen esityksen mukainen uusi työn ohessa opiskellen järjestettävä työssäoppimisväylä olisi tarkoitettu hakijoille, jotka ovat jo suorittaneet 1) turvallisuusalan perustutkinnon, 2) sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalalta tai 3) soveltuvan ammatillisen toisen asteen perustutkinnon, jonka lisäksi on suoritettu turvallisuusalan ammattitutkinto

Työssäoppimisväylällä vankilat voisivat rekrytoida vartijan tehtäviin henkilön maksimissaan kahden vuoden virkasuhteeseen. Mikäli molemmat osapuolet, eli työnantaja ja työntekijä, päätyvät ratkaisuun, että urapolku vartijaksi olisi mahdollinen voisi henkilö suorittaa vartijan tutkinnon lisäkoulutuksella. Tällöin opiskelu tapahtuisi työn ohessa, ei työajalla.

Johtokunta katsoo, että edellä mainitut tutkinnot eivät anna edellytyksiä toimia vartijan tehtävissä. Erityisesti sosiaali- terveydenhoitoalan tutkinnon antamaa pätevyyttä tulisi johtokunnan mielestä tarkastella uudelleen. Johtokunta katsoo, että työssäoppimisväylälle valitun henkilön soveltuvuus vartijan ammattiin tulee varmistaa samalla lailla kuin RSKK:n opiskelijoiden soveltuvuus alalle varmistetaan. Laki ammatillisesta koulutuksesta ei edellytä pääsy- ja soveltuvuuskokeen järjestämistä turvallisuus- tai sosiaali- ja terveydenhoitoalalle, vaan koulutusjärjestäjä päättää kokeiden järjestämisestä. Vaikka koulutuksen järjestäjä käyttäisi pääsy- ja soveltuvuuskoea opiskelijavalinnassa ei se testaa hakijan soveltuvuutta vankilassa työskentelyyn. Johtokunta näkee haasteita sekä sosiaali- ja terveysalan että turvallisuusalan tutkinnon suorittaneiden rekrytoinnissa, sillä vankilamaailman ymmärrys ei liity heidän koulutuksiinsa. Johtokunta esittää, että tällä perusteella rekrytoiduille henkilöille tulisi antaa jo perehtymisvaiheessa koulutusta RSKK:n toimesta. Näin varmistettaisiin kaikille rekrytoiduille vähintään minitason perusosaaminen vartijan tehtävään.

Suunnitteilla oleva vankilassa toteutettava työssäoppimismuotoinen koulutus ei toteutuessaan tarjoa opiskelijalle vastaavaa oikeusturvaa ja ohjauksen laatua kuin ammatillisen koulutuksen oppisopimuskoulutus. Vankilat ovat rakenteellisesti ylikuormittuneita ja henkilöstöresurssit ovat niukat, minkä vuoksi vartijoilla ei ole realistisia mahdollisuuksia toteuttaa työssäoppijoiden edellyttämää perehdytystä tai turvallisuuskoulutusta osana omaa perustehtäväänsä. Lisäksi vankilaolosuhteet asettavat erityisiä psyykkisiä ja fyysisiä vaatimuksia, joihin kaikki muiden toisen asteen tutkintojen kautta tulevat opiskelijat eivät välttämättä sovellu. Tämä muodostaa sekä opiskelijan että laitosturvallisuuden näkökulmasta merkittävän riskin. Näistä syistä työssäoppimismuotoisen koulutuksen laajentaminen vankilaolosuhteisiin ei ole tarkoituksenmukaista ilman rakenteellisia ratkaisuja, jotka turvaavat opiskelijoiden aseman, riittävän perehdytyksen sekä ammatillisen soveltuvuuden arvioinnin.

RSKK:n yhteistyö muiden oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa

Esityksen mukaan Rikosseuraamuslaitos voisi sopia oppilaitosten kanssa annettavasta rikosseuraamusalaan liittyvästä koulutuksesta. Johtokunta haluaa painottaa, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjien tulee koulutusta toteuttaessaan noudattaa tutkinnon perusteita. Ammatillisista tutkintojen perusteista määrää Opetushallitus. Johtokunta katsoo, että Opetushallituksen rooli tässä kysymyksessä on selkeytettävä.

Johtokunta toivoo huomioitavan, että esitys ei kaikilta osin ole linjassa kansallisten koulutustavoitteiden kanssa, koska se ei tarkastele systemaattisesti rikosseuraamusalan tutkinnon asemaa suhteessa toisen asteen tutkintokoulutukseen eikä varmista koulutusjärjestelmän läpinäkyvää jatko-opintokelpoisuutta. Selkeän koulutuspolun puuttuminen voi heikentää alan

vetovoimaa, vaikeuttaa osaavan henkilöstön saatavuutta ja heikentää rikosseuraamusalan pitkäjänteistä kehittymistä

Tällä hetkellä RSKK:n opiskelijoille on rakennettu selkeä koulutuspolku yhteistyössä Laurea ammattikorkeakoulun kanssa. RSKK:n vartijakoulutuksen suorittaneet voivat erillisvalinnan kautta jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa rikosseuraamusalan sosionomiksi. Opetussuunnitelmien osaamistavoitteet ja opetettava sisältö on vertailtu perusteellisesti, ja tämän pohjalta vartijakoulutuksessa hankittu osaaminen on voitu tunnistaa ja hyväksi lukea rikosseuraamusalan korkeakouluopinnoissa. Tämä kokonaisuus on lisännyt rikosseuraamusalan vetovoimaa ja vaikuttanut siihen, että RSKK:n vartijakoulutukseen on hakeuduttu tavoitteellisesti.

Johtokunta näkee, että mikäli rikosseuraamusalalle ei muodostu selkeää ja uskottavaa koulutus- ja urapolkua, alan vetovoima mahdollisesti heikkenee. Myös rikosseuraamusalan tutkimuksen suorittaneella tulee olla selkeä ja mahdollinen koulutuspolku ammattikorkeakouluopintoihin – erityisesti tilanteessa, jossa Suomi tavoittelee 50 %:n korkeakoulutettujen osuutta ikäluokasta.

#### RSKK:n johtokunnan lakkauttaminen

Hallituksen esityksessä esitetään RSKK:n johtokunnan lakkauttamista ja sille säädettyjen tehtävien siirtämistä virkahenkilöiden vastuulle. Johtokunta nostaa esiin huolen, että esitetyssä mallissa opiskelijan oikeusturva saattaa vaarantua häntä koskevassa päätöksen teossa. Johtokunta katsoo, että jatkossakin opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus valittaa häntä koskevista päätöksistä, esimerkiksi arvioinnista, riippumattomalle toimielimelle.

Hallituksen esityksessä todetaan, että vastuualuejohtaja päättää jatkossa muun muassa opetussuunnitelmasta ja koulutuksen kehittämisestä. Johtokunta katsoo, että sillä on ollut merkittävä rooli RSKK:n koulutuksen kehittämisessä. Lisäksi se on tukenut koulutuskeskuksen toimintaa seuraamalla yleisen koulutusjärjestelmän kehitystä ja siihen liittyvää tutkimustietoa. Johtokunta esittää, että lainsäädännössä tulisi jatkossakin määritellä näitä tehtäviä toimielimelle, jonka kanssa RSKK:n johto ja henkilöstö voi käydä vuoropuhelua muun muassa oppilaitoksen toiminnan ja pedagogiikan kehittämisestä.

#### Muita huomioita hallituksen esityksestä

Johtokunta on huolissaan esitetyistä koulutuskeskuksen yksikönpäällikön kelpoisuusvaatimuksista. Esityksen mukaan jatkossa yksikönpäälliköltä ei edellytettäisi pedagogista osaamista tai osaamista koulutuksen kehittämistä. Hallituksen esityksessä opiskelijaa koskeva päätöksenteko olisi siirtymässä vastuualueen johtajalle, jolta ei myöskään vaadita osaamista koulutuksesta, osaamisen

kehittämisestä tai pedagogiikasta. Johtokunta näkee, että jatkossakin koulutuskeskuksen yksikönpäällikön tehtävää tulee edellyttää osaamista koulutuksesta, osaamisen kehittämisestä ja pedagogiikasta.

Aaltonen Marko

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen johtokunta - puheenjohtaja